

OKRESY FILOZOFII EUROPEJSKIEJ I JEJ GŁÓWNI PRZEDSTAWICIELE. AFORYZMY SŁYNNYCH FILOZOFÓW.

Filozofia to myślenie, którego wzory tworzyli tacy ludzie jak: *Sokrates, Platon, Arystoteles, św. Tomasz, Kartezjusz, Pascal, Kant, Hegel, Husserl, Wittgenstein,....* Oni kształtowali dzieje filozofii europejskiej.

Okresy filozofii europejskiej

1. Filozofia starożytna: przełom VII i VI wieku przed narodz. Chr. do VI wieku (529 r.).
2. Filozofia średniowieczna: VI – do poł.XV wiek.
3. Filozofia odrodzenia: od poł. XV – XVI wiek.
„Filozofia Odrodzenia nie była odrodzeniem filozofii” (W. Tatarkiewicz).
Zastanów się, dlaczego filozofia Odrodzenia nie była odrodzeniem filozofii.
4. Filozofia nowożytna: XVII – XIX wiek.
5. Filozofia współczesna: XX wiek, aż do czasów dzisiejszych.

„Złota dziesiątka” filozofów i ich najsłynniejsze aforyzmy:

/zapamiętaj przynajmniej jeden do każdego filozofa/

1. **Sokrates** – V wiek przed narodz. Chr.
„Poznaj samego siebie”.
„Wiem, że nic nie wiem”.
„Lepiej jest krzywdy doznawać niż krzywdę wyrządzać”.
„Dobrze jest żyć, ale jeszcze lepiej żyć dobrze”¹.
2. **Platon** – przełom V i IV wieku przed narodz. Chr.:
„Poznawać to, co prawdziwe; kochać to, co piękne; spełniać to, co dobre – oto cel rozumnego życia”.
„Całe złoto na ziemi i całe złoto pod ziemią nie dorównuje swą wartością cnocie [moralnemu dobru duszy]”.
„Jeśli nie istnieje Jedno, nie istnieje nic”.
„Bóg jest miarą wszechrzeczy” (jest to odpowiedź na powiedzenie sofisty Protagorasa: „Człowiek jest miarą wszechrzeczy”).
3. **Arystoteles** – IV wiek przed narodz. Chr.:
„Sprawiedliwość jest piękniejsza od gwiazdy porannej i wieczornej”.
„Rozum jest czymś najbardziej boskim w człowieku”.
„Mały błąd na początku zamienia się w duży błąd na końcu”.
4. **św. Tomasz** – XIII wiek:
„Kochać kogoś w sposób właściwy, to znaczy [rozumnie] chcieć jego dobra”.
„Dobro należy czynić dobrze”.

¹ Powiedzenie przypisywane Sokratesowi. Dobrze oddaje etyczny sens myśli Sokratesa, choć w zacytowanym brzmieniu nie ma go w pismach Platona (sam Sokrates nie pisał).

„Osoba jest czymś najdoskonalszym w całej naturze”.
„Człowiek nie jest tylko duszą używająca ciała, ale kompozycją [jednością] duszy i ciała”.
„Akt istnienia (łac.) jest w bycie (łac. *ens*) tym, co najważniejsze”.
„Istotą Boga jest istnienie [istnieć – *esse*]”.
„Dużo potwierdzaj, mało zaprzeczaj, często rozróżniaj”.

5. Kartezjusz (nazywany „ojcem filozofii nowożytnej”)-XVII wiek:
„Myślę, więc jestem” = „Cogito ergo sum”.

6. Pascal - XVII wiek:
„Serce ma swoje racje, których rozum nie zna”.
„Kropla miłości znaczy więcej niż ocean rozumu”.
„Człowiek jest trzcina, ale za to trzcina myślącą”.
„Wszystkie nieszczęścia [problemy] człowieka biorą się stąd, że nie potrafi on usiąść sam w pustym pokoju”.
„Wszystkie granice są przekraczalne, ale istnienie granic jest nieprzekraczalne”.

7. Kant – XVIII wiek:
„Dwie rzeczy napełniają mój umysł największym podziwem:
niebo gwiazdziste nade mną i prawo moralne we mnie”.

8. Hegel – XIX wiek:
„Sowa Minerwy wylatuje o zmierzchu”.
„Wszystko co rozumne jest rzeczywiste, i wszystko co rzeczywiste jest rozumne”.
„Bóg jest Bogiem ludzi wolnych”.

9. Edmund Husserl (1859-1938):
„Czym w religii jest czystość serca, tym w filozofii jest prawość umysłu”.
„Każda wielka filozofia jest filozofią zorientowaną religijnie”².
„Nie powinniśmy w imię czasu rezygnować z wieczności”.
„Każda źródłowo prezentująca naoczność³ jest prawomocnym źródłem poznania. Jest to tak zwana zasada wszelkich zasad”.

10. Ludwik Wittgenstein (1889-1951):
„Celem filozofii jest logiczne rozjaśnianie myśli. Wynikiem filozofii nie są *tezy filozoficzne*, lecz jasność tez”.
„Granice mojego języka są granicami mojego świata”.
„Sens świata [życia, człowieka, pracy] leży poza tym światem”.

² Husserlowi chodziło o to, że każda filozofia szuka ostatecznych podstaw rzeczywistości, jakiegoś odniesienia do Absolutu (który jest filozoficznym odpowiednikiem Boga w religii), nie zaś o to, że filozofia musi wprost mówić o Bogu, ani nie o to, że każdy filozof musi wyznawać światopogląd religijny.

³ „Źródłowo prezentująca naoczność” to pewien rodzaj intuicji intelektualnej (poznania umysłem, ale dokonującego się bez pośrednictwa pojęć). Przykładem prawd poznanych w ten sposób są wg Husserla np. prawdy matematyczne, logiczne, lub twierdzenie głoszące, że *barwy można widzieć, a dźwięki słyszeć*.

„O czym nie można mówić [jasno], o tym trzeba milczeć”.
„Najbardziej mistyczne [tajemnicze, cudowne] nie jest to, jaki jest świat, ale to..... ”.

Polecenie /dla wszystkich/:

1. *Zaproponuj własne zakończenie ostatniego zdania Ludwika Wittgensteina.*

-„.....”.

Porównaj je z oryginalnym zakończeniem podanym przez nauczyciela. Do jakich refleksji skłania Cię ta myśl?

2. Wybierz jedną z myśli słynnych filozofów i dokonaj jej interpretacji.